

15.06.2018

Чи готове Чорне море до власного «Великого вибуху»? Як Причорноморські країни закладають тіснішу «морську співпрацю»

31 травня та 1 червня 2018 р. морська спільнота відзначала Європейський день моря 2018 (EMD 2018) – щорічну європейську подію, присвячену океанам, морям, узбережжям та їхньому майбутньому. До заходів із цієї нагоди долучилися й науковці НАН України ([Національна академія наук України](#)).

Відзначення EMD вперше відбулося в порту Чорного моря. Заходи тривали в Бургасі (Республіка Болгарія), розташованому на мальовничу чорноморському узбережжі. Відкриваючи перше пленарне засідання, присвячене питанням розроблення загальної морської програми для Чорного моря, Європейський комісар з питань навколишнього середовища, рибальства та морських справ Кармену Велла (Karmenu Vella) зазначив: «EMD цього року дасть вам змогу побачити визначальний момент для басейну Чорного моря. Мої власні прагнення полягатимуть у тому, щоб до 2019 року було розроблено спільну морську програму з конкретними заходами, які беруть на себе партнерські прикордонні держави до 2020 року. Настав час. Я вірю, що Чорне море готове до власного «Великого вибуху»». Підтвердженням цього стала насичена програма EMD 2018.

EMD 2018 – це значуща для європейського морського співтовариства соціо-гуманітарна, науково-організаційна й ділова подія, в рамках якої було проведено 18 семінарів зацікавлених сторін – стейкхолдерів. Відбулися дебати на високому рівні за участі міністрів Причорноморських прибережних держав (Україну представляв заступник з питань європейської інтеграції Міністра інфраструктури України В. Довгань) із питань «Великого Вибуху Чорного моря» («Black Sea Big Bang») і пленарні засідання, зокрема щодо співробітництва в басейні Чорного моря та фінансового забезпечення Європейським Союзом ініціативи Блакитного зростання (Blue Growth).

Як стимулювати стійке блакитне зростання? Як згенерувати інвестиції? Як посилити співробітництво для досягнення економічного буму в Чорноморському регіоні? Як полегшити доступ до фондів ЄС для проектів «Блакитний ріст» і «Співробітництво в Чорноморському басейні»? Ось далеко не повний перелік питань, що обговорювалися під час пленарних засідань.

Проте основою конференції EMD 2018 стали організовані стейкхолдерами тематичні семінари з питань вивчення й розвитку: морського просторового планування; берегового та морського середовища, змін клімату; морських досліджень, інновацій і технологій; морської й океанської енергетики; аквакультури та сталого рибальства; океанічної грамотності (Ocean Literacy), морських навичок і людського потенціалу; портів як інноваційних хабів, морських кластерів; сталого туризму, прибережних громад; цифровізації та великих масивів даних для морських програм; блакитної біоекономіки, морських біотехнологій; морської безпеки, нагляду й обміну інформацією; співробітництва та стратегії морського басейну тощо.

Програмою конференції також було передбачено проведення тренінгів (зокрема «Copernicus Marine Service (CMEMS) support of maritime activities in the Black Sea») та виставкових заходів. Експозиція EMD тривала паралельно з дводенною конференцією EMD і стала ідеальним місцем для зустрічей

зацікавлених сторін, обміну досвідом та обговорення останніх подій, демонстрації інноваційних ідей, продуктів і послуг, пов'язаних із темами конференції.

У підсумку склалося цікаве меню – понад 25 заходів, що охоплюють широке коло актуальних питань, таких як аквакультура, територіальне планування й офшорна енергетика; синя біоекономіка, цифровізація та великі дані; морські дослідження, інновації та освітня грамотність; морське сміття, порти й морська безпека; співробітництво в морському басейні та в галузі державних коштів.

Всі заходи EMD відбулися на території Вільного університету Бургасу за підтримки муніципальної влади.

Напередодні конференції EMD 2018, 30 травня 2018 р. в Бургасі також відбулося чергове, 6-те, засідання експертної групи з підготовки Стратегічної програми досліджень та інновацій (SRIA) для Чорного моря, на якому було остаточно узгоджено для представлення стейкхолдерам під час проведення конференції EMD 2018 проект Візії «Ініціатива «Блакитного Росту» для досліджень та інновацій у Чорному морі» – (Burgas Vision Paper A Blue Growth Initiative for Research and Innovation in the Black Sea).

У роботі групи на запрошення Європейської Комісії було задіяно провідних експертів із Причорноморських прибережних країн – Республіки Болгарія, Грузії, Румунії, Турецької Республіки, України, Республіки Молдова, Російської Федерації, а також експертів, які репрезентували провідні європейські морські інститути й організації. Експерти працювали за широкої підтримки Європейської Комісії.

Учасниками від України стали представники Національної академії наук України: перший заступник головного вченого секретаря НАН України член-кореспондент НАН України В. Ємельянов (м. Київ), кандидат геолого-мінералогічних наук Т. Куковська (Центр проблем морської геології, геоекології та осадового рудоутворення НАН України, м. Київ), доктор економічних наук О. Рубель (Інститут проблем ринку та економіко-екологічних наук НАН України, м. Одеса) та кандидат географічних наук В. Коморін (Український науковий центр екології моря Міністерства екології та природних ресурсів України, м. Одеса).

Наразі визначено загальні принципи, характеристики й пріоритети для Чорного моря. В цілому SRIA спрямовуватиметься на:

- вирішення фундаментальних наукових і прикладних проблем у Чорному морі;
- розвиток продуктів, рішень і кластерів, що є основою чорноморського «блакитного» зростання;
- створення систем критичної підтримки й інноваційних дослідницьких інфраструктур;
- розвиток освіти та кадрового потенціалу.

Планується, що в найближчі місяці буде сформульовано конкретні заходи за цими пріоритетами.

У подальшому зусилля робочої групи концентруватимуться на поглибленні спільного бачення Чорного моря як продуктивної, здорової, чистої, стійкої, стабільної та більш цінної системи. На думку експертів, до 2030 р.

необхідно *«поглибити співпрацю Чорноморських громад через міст нових знань, технологій і послуг, а також заохотити швидший розвиток людських ресурсів та інфраструктури у прибережних і морських галузях з метою розкриття унікальних можливостей для сталого й екологічно сприятливого «блакитного» зростання в Чорному морі».*

Наголошувалося, що група міжнародних експертів продовжить працювати над розробленням SRIA та спробує залучити до обговорення якнайбільшу кількість відповідних державних і приватних зацікавлених сторін.

SRIA спрямовуватиметься на те, щоб стати базовим документом для морських стратегій, які використовуватимуться як програмний інструмент для визначення національних, європейських та морських басейнових пріоритетів.

У засіданні також брали участь менеджери міжнародних програм досліджень і розвитку Балтійського (BONUS), Середземного (BLUEMED) морів та представник Атлантичного дослідницького союзу (Atlantic Ocean Research Alliance, AORA), які ознайомили учасників засідання з реалізацією, проблемами й досягненнями цих програм. Було наголошено на важливості міжрегіонального співробітництва.

Кінцевим результатом роботи міжнародної експертної групи і конференції стали ухвалені документи:

- Бачення щодо наближення до ініціативи «Блакитного зростання» для досліджень та інновацій у Чорному морі;
- Декларація міністрів: на шляху до спільної морської програми для Чорного моря.

«Я вірю, що в майбутньому для Чорного моря буде запропоновано ще більш вигідні ініціативи, і я сподіваюся, що ми працюватимемо разом у синергії – уряди, муніципалітети, ділові та неурядові організації досягатимуть максимуму», – підсумував Міністр транспорту, інформації, технологій та зв'язку Болгарії І. Московський, закриваючи пленарне засідання.